בס"ד

הרב רועי אמגר

תורה לחיים

הלכות והנחיות

לראש השנה

תשפ"ז

הרב רועי אמגר

השנה חל יומו הראשון של ראש השנה בשבת – ובחוברת מרוכזים גם הדינים המיוחדים לכך.

דברי פתיחה

אנו עומדים בשערי ראש השנה תשפ"ז לאחר שנה מטלטלת ומלאת ניסיונות, אך גם שנה שבה ראינו עין בעין את שמירתו של הקב"ה כי "לא ייטוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב". נגלו בעם ישראל עוז רוח, ערבות הדדית וניסים גלויים שליוו אותנו בכל עת. מתוך אותה תודה עמוקה ואמונה בצדקת הדרך, אנו נושאים תפילה מעומק הלב: "תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה".

הימים הנוראים תובעים מאיתנו לא רק התעוררות הלב, אלא גם עשייה – להמליך את הקב"ה דרך קיום המצוות ודקדוק ההלכה. חוברת זו נערכה עבורכם באהבה, כדי לרכז את עיקרי הלכות החג ומנהגיו בצורה בהירה, פשוטה ומעשית.

יהי רצון שנזכה להיכתב ולהיחתם לאלתר בספרם של צדיקים לחיים טובים, לשלום, לבריאות איתנה, לפרנסה ולכלכלה, לדבקות בה' יתברך. שתהא זו שנה של ישועות ונחמות ונזכה בה לביאת גואל צדק במהרה בימינו, אמן.

אני הקטן,

רועי אמגר.

תוכן העניינים

1 מנהגי ערב ראש השנה ..... עמוד 4

2 התרת נדרים ..... עמוד 4

3 הדלקת נרות ..... עמוד 5

4 ליל ראש השנה ..... עמוד 5

5 דגשים לראש השנה שחל בשבת ..... עמוד 6

6 תקיעות ותפילה בבית הכנסת ..... עמוד 7

7 תשליך ..... עמוד 8

8 הלכות נוספות ליום ראש השנה ..... עמוד 8

9 צום גדליה ..... עמוד 9

10 התחברו לרב רועי אמגר ..... עמוד 10

מנהגי ערב ראש השנה

- ראוי להרבות בצדקה בימים אלו.
- מנהגנו בערב ראש השנה לקנות סכין חדשה או להשחיז סכין קיימת, ויש בכך סגולה לפרנסה טובה.
- יש להסתפר, להתגלח ולגזוז ציפורניים לכבוד החג. צריך לסיים הכנות אלו לפני חצות היום ובדיעבד אם לא הספיק יעשה אותן גם לאחר חצות יום.

טבילה

- ראוי לטבול במקווה בערב ראש השנה ויטבול חמש טבילות ויכוון:
  1. לשם טהרה.
  2. לתיקון מידת הכעס.
  3. למתק הדין והגבורה בחסדים.
  4. להעביר מעליו את לבושי החול וכן, תכלה שנה וקללותיה.
  5. לקבל קדושת ראש השנה וכן, תחל שנה וברכותיה.
- **מי שאינו יכול לטבול במקווה:** ייכנס למקלחת וישפוך על גופו כ-13.5 ליטר מים (תשעה קבין) ברצף וללא הפסקה. מי שגם זה לא מתאפשר לו, ייטול את ידיו 40 פעמים לסירוגין.

התרת נדרים

- נוהגים לעשות התרת קללות (הכוללת בתוכה גם נדרים), והטעם כדי להיכנס ליום הדין נקיים מהעוון החמור של נדרים.
- כדי להתיר את הנדרים יש להושיב לפחות שלושה גברים מעל גיל בר מצווה, שמבינים את עניין התרת הנדרים.
- ראוי לעשות את ההתרה בעשרה גברים מעל גיל בר מצווה וכך נוהגים.
- המתירים יכולים להיות בני משפחה, למעט בעל שאינו יכול להתיר את נדרי אשתו.
- נשים נשואות יכולות למנות את בעליהן לשליחים להתיר נדריהן.
- ראוי לחנך את הבנות הרווקות לעשות התרת נדרים בפני שלושה.

הדלקת נרות

- **ביום הראשון (שבת):** חובה להדליק נרות לפני שקיעת החמה, בדיוק כמו בכל ערב שבת.
- מברכים "להדליק נר של שבת ושל יום טוב".
- אישה שנוהגת לברך "שהחיינו" בהדלקת הנרות, מקבלת על עצמה את קדושת החג באותו רגע. לכן, מיד לאחר ההדלקה אסור לה לעשות שום מלאכה או לאכול ולשתות (וגם עשיית "תנאי" שלא תקבל את החג בהדלקת הנר אינה מועילה במקרה זה).

> **ביום השני של ראש השנה (מוצאי שבת)**
> מדליקים נרות רק לאחר צאת הכוכבים (צאת השבת). לפני ההדלקה, על האישה לומר בפה: "ברוך המבדיל בין קודש לקודש", ורק אז להדליק ולברך "להדליק נר של יום טוב".

- את הנרות של היום השני מדליקים אך ורק בהעברת אש מנר שדלק מערב יום טוב ראשון. יש להיזהר שלא לכבות את הגפרור שממנו הדליקו, אלא להניח אותו בזהירות שייכבה מעצמו.

ליל ראש השנה

- יש להיזהר מאוד שלא לכעוס ביום ראש השנה (וכן בכל השנה). הכעס בימים אלו עלול, חלילה, לעורר על האדם דין בשמיים.
- **שהחיינו בקידוש:** בשני לילות החג מברכים "שהחיינו" בקידוש. בקידוש של הלילה השני, מומלץ להניח על השולחן פרי חדש או ללבוש בגד חדש, כדי שברכת ה"שהחיינו" תחול גם עליהם (ואין מברכים שהחיינו פעם נוספת על הפרי עצמו). גם אם אין פרי או בגד חדש, מברכים "שהחיינו" בקידוש כרגיל.

ליל ראש השנה (המשך)

- **סימני החג:** רבותינו הנהיגו לאכול בליל החג מאכלים המהווים סימן טוב וברכה לשנה החדשה:

תמרים	רוביא (שעועית)	קרא (דלעת)
כרתי (כרישה/לוף)	סילקא (עלי תרד/סלק)	רימונים
(ויש שמוסיפים שומשום)	תפוח בדבש	ראש כבש או ראש דג

- סדר התפילות של "יהי רצון" המלווה את אכילתם נמצא במחזורים.

דגשים לראש השנה שחל בשבת

- **בתפילת הלילה:** קבלת שבת מקוצרת ומתחילה מ"מזמור שיר ליום השבת", ולא אומרים "במה מדליקין" אלא מתחילים מ"אמר ר' אלעזר". לאחר התפילה, בבית, שרים "שלום עליכם" ו"אשת חיל" כרגיל.
- **ביום הראשון (שבת):** לא תוקעים בשופר. בתפילת העמידה אומרים "זכרון תרועה" (במקום "יום תרועה"). אם אדם טעה ואמר "יום תרועה", אינו צריך לחזור ואין זה מעכב.
- **סעודה שלישית:** ישנן שתי אפשרויות לקיום הסעודה. האפשרות המומלצת היא לאכול סעודה בבוקר לפני חצות היום, להתפלל מנחה, ואז לאכול סעודה שלישית לאחר חצות היום. לחלופין, ניתן לאכול את סעודת הבוקר כרגיל, ולאחר מספר שעות לאכול סעודה שלישית קלה של דברי מזונות או פירות. בכל מקרה, יש להימנע מאכילה גסה (כלומר, לאכול כאשר האדם שבע) או מקביעת סעודה על לחם סמוך לשקיעה, כדי שנגיע רעבים לסעודת החג של הלילה השני.
- **קידוש של הלילה השני:** מכיוון שיוצאת שבת, הקידוש משלב בתוכו הבדלה ונקרא יקנה"ז (יין, קידוש, נר, הבדלה, זמן). הסדר המדויק מופיע במחזורים. לברכת מאורי האש יש להביא את הנר הדלוק אל השולחן, ואין צורך להצמיד לו נר נוסף. יש להיזהר שלא לכבות את הנר לאחר הברכה.
- **מי שטעה בקידוש של הלילה השני:** מי ששכח להבדיל ועשה קידוש רגיל של חג, ייקח מיד כוס יין ויברך עליה ברכת ההבדלה עם ברכת האש. אם נזכר באמצע הסעודה, יאחז כוס יין ויברך ברכת ההבדלה והאש (ללא ברכת "בורא פרי הגפן").

דגשים לראש השנה שחל בשבת (המשך)

- בתפילת ערבית מוסיפים "ותודיענו" (במקום "אתה חוננתנו").

הכנות מיום טוב ראשון לשני

> **אין להכין משבת לחג**
> חל איסור מוחלט לעשות שום פעולת הכנה ביום הראשון של החג (שבת) עבור היום השני. אין לבשל, אין לערוך שולחן, אין להכין מזון ואין לחמם אוכל על הפלטה. את כל ההכנות ללילה השני מותר להתחיל אך ורק לאחר צאת הכוכבים, ורק לאחר שאומרים בפה: "ברוך המבדיל בין קודש לקודש".

- **שטיפת כלים:** בשבת אסור לשטוף כלים עבור הלילה השני. עם זאת, מותר לשטוף כוסות שתייה מכיוון ששימושם קבוע, או לשטוף לכלוך גס מכלים שמדיפים ריח רע ומפריעים לאווירת הבית.

תקיעות ותפילה בבית הכנסת

- מכיוון שהשנה לא תוקעים בשופר ביום הראשון (בגלל השבת), ביום השני כולם – ספרדים ואשכנזים – מברכים "שהחיינו" על שמיעת השופר.
- כמה קולות חובה לשמוע? מצד הדין, אדם חייב לשמוע 30 קולות (3 תשר"ת, 3 תש"ת, 3 תר"ת). מי שפספס קולות בתפילה יכול להשלים אותם עד שקיעת החמה, בתנאי שישמע סטים שלמים של קולות.
- שמיעת שופר בציבור: שומעים מאה קולות בבית הכנסת, וראוי מאוד לכל אדם להשתדל לשמוע אותם בציבור כסדרם:
  1. לפני תפילת מוסף – 30 תקיעות (בהן הציבור יושב).
  2. בתפילת לחש של מוסף – 30 תקיעות.
  3. בחזרת הש"ץ – 30 תקיעות.
  4. בסיום התפילה – עוד 10 תקיעות.

תקיעות ותפילה בבית הכנסת (המשך)

- **שמיעת שופר לנשים:** נשים פטורות מעיקר הדין משמיעת שופר, אך נהגו להקפיד ולבוא לשמוע. כאשר תוקעים קולות במיוחד עבור נשים: למנהג האשכנזים ויוצאי צפון אפריקה הנשים מברכות "לשמוע קול שופר". למנהג רוב הספרדים הנשים שומעות ללא ברכה.

תקיעות ביחיד

- כאשר תוקעים לאדם יחיד שלא יכול היה להגיע לבית הכנסת, יש לתקוע לו 30 קולות בלבד ואין לתקוע יותר, כיוון שלא מתירים לתקוע ביום טוב שלא לשם קיום חובה.
- יחיד השומע שופר חייב לעמוד. חולה או אדם שקשה לו לעמוד, יוצא ידי חובה גם כשהוא יושב או שוכב.
- **חינוך ילדים:** למרות שאסור לתקוע בשופר סתם, מותר לתת לילדים שהגיעו לגיל חינוך להתאמן ולהשמיע קולות בשופר גם לאחר התפילות, כדי לחנכם למצווה.

תשליך

- לעניין תשליך יש מחלוקת אם לעשותו בשבת. רוב הספרדים אומרים בשבת. אשכנזים וחלק מבני ספרד לא אומרים בשבת ולכן השנה יאמרו רק ביום השני. ויש להיזהר שלא להוציא ולטלטל מחוץ לעירוב.

הלכות נוספות ליום ראש השנה

> **הבערת אש**
>
> ביום טוב רגיל אסור ליצור אש חדשה (כמו מגפרור), אך מותר להעביר אש קיימת מנר. שימו לב: השנה, מכיוון שהיום הראשון חל בשבת, חל איסור מוחלט להדליק או להעביר אש ביום הראשון! (רק ביום השני מותר להעביר אש מנר דלוק).

הלכות נוספות ליום ראש השנה (המשך)

- **כיבוי אש:** ביום טוב (היום השני) אסור לכבות אש! לכן, כשמסיימים לבשל על גז, אין שום היתר לכבות אותו ישירות. הפתרון המקובל הוא להניח כלי עם מים למטרת שתיית קפה או תה, ולתת למים לגלוש ולכבות את האש, ורק לאחר מכן מותר לסגור את כפתור הגז. את המים שהורתחו יש לשתות כדי שהפעולה תיחשב לצורך אוכל נפש. כמו כן, גפרור שהודלק – אין לכבותו, אלא מניחים אותו בזהירות שייכבה מעצמו.
- **השכמה:** טוב להשכים קום ביום ראש השנה כפי יכולתו של כל אדם. המדרגות הן: 1. לפני עלות השחר. 2. לפני נץ החמה. 3. לכל הפחות להקדים לקום ככל הניתן ולא להתעצל.
- **שינה בחג:** ראוי להימנע משינה ביום ראש השנה. מי שצריך לישון כי הוא עייף, ימעט בשינה וישתדל לעשות זאת לאחר חצות היום.
- יש להרבות ביום זה בתפילה, בלימוד תורה ובקריאת תהילים דהוא יום חשוב בו נקבעת כל שנתו של אדם הן בגשמיות והן ברוחניות.
- נהגו לסיים בכל יום מימי ראש השנה ספר תהילים, ובסיום 2 הספרים יעלה כמניין "כפר". ואפשר לקרוא התהילים בציבור יחדיו.
- **מקלחת ביום טוב:** חכמים גזרו שלא ירחץ אדם את כל גופו במים חמים בשבת וביום טוב (אפילו אם התחממו בהיתר כמו בדוד שמש), אלא רק חלקים מסוימים בגופו. למעשה, יש פוסקים המקלים ביום טוב, ולכן אדם שמצטער מאוד מזיעה או לכלוך, רשאי לרחוץ את כל גופו במים שהתחממו בדוד שמש. יש להיזהר מאוד שלא לסחוט את השיער לאחר הרחיצה. רחיצה במים קרים מותרת לכל אדם גם אם יש לו רק אי נעימות קלה.

צום גדליה

- מעוברות ומניקות פטורות מצום גדליה. וכן חולה שנפל למשכב, אף על פי שאין בו סכנה.
- הרוצה לאכול לפני הצום יתנה זאת לפני שילך לישון ויאכל עד עלות השחר.
- מי שאינו מתענה אינו עולה לתורה, ולא יכול להיות שליח ציבור.

התחברו לרב רועי אמגר

הצטרפו לקבוצת הוואטסאפ
שיעורים ודברי תורה מהרב רועי אמגר ‹

לשיעורים בנושא ראש השנה: ערוץ היוטיוב של הרב ›

אתר האינטרנט
haravroiamgar.com

יוטיוב
youtube.com/@haravroiamgar

ספוטיפיי
open.spotify.com

פייסבוק
facebook.com/rw.y.mgr

אינסטגרם
instagram.com/harav_roi_amgar

טיקטוק
tiktok.com/@harav.roi.amgar

לתרומות ותמיכה בעמותת הרב
did.li/PosDN

קבוצת הוואטסאפ

אתר האינטרנט

כתיבה וחתימה טובה — **שנה טובה ומבורכת**